

FOLE

р е н т у

MENTE, INIMA SIVE LITERATURA.

№ 11.

САНКТЪ 10. СЕНТЕМБРІЯ

1839.

ДВОКРІВРЪ ІСТОРИКО - ГЕОГРАФИКЪ
 а метзцеі Carut Bovis (капула бовлаі сѣх
 Гертіна) аккріа Рѣіне сѣ афаз аи апро-
 шерѣ Галацѣлаі. Де Пахарникѣ Г. Сѣ-
 аскѣла Професор пѣблїк де Історїе шї Фї-
 аологіе. Вїзїтате аи бара аиѣлаі 1837.

Lictora quum patrine lacrimans portusque reiliquo
 Et campus ubi Troia fuit. . . . Aeneid III. 41.

Кѣ макрїмї пѣрзїна цѣрмѣріае кѣ портѣріае
 патрїеі шї кѣмпѣріае ѣнде одїнеорѣ Троїа
 аѣ фост.

Бїне воїторїае Четїторїаі

Мѣлаїї дїн одменї, дарѣ че зїк мѣлаїї
 шї нѣ маї бїне кѣ тоїїї авжнѣ сѣмїцїрѣ
 прецїреї де аишїне іѣбїм евгенїа. Шї аи-
 требнѣдѣнїе де че? пѣтем респѣнде пентрѣ
 кѣ іѣбїм сѣ фїм мѣрїцїї, сѣ фїм пѣтер-
 нїчї сѣ фїм аѣѣдаїї, шї де сар пѣте сѣ
 фїм немѣрїторїї, іѣбїм де бѣнѣ сѣмѣ аѣ-
 ете мѣлаїї аиѣсѣ фѣрѣ а шї сѣѣ а бої сѣ
 шїм кѣ омѣла нѣ поате фї маї маре, пѣ-
 тернїк, аѣѣдат шї аи ѣрмѣ немѣрїторїѣ,
 фѣрѣ фапте марї де бїне фѣкѣѣтоаре па-
 трїїї, апроапѣлаї шї оменїреї, нѣ врем а шї

де аѣесте мѣкар кѣ пїладе мїї дела аиѣѣ-
 пѣт нї доведеск адеѣѣрѣла аѣкрѣлаїї, шї
 нї сѣрѣїм сѣ аѣѣнѣем ла вѣлафа евге-
 нїеї фѣрѣ а шї кѣ нѣ пе аатѣ кале сѣ
 поате де кѣт нѣмаї прїн а вїртѣцеї. До-
 рїм сѣ цїнем нобїлітатѣ аи фамїліа нод-
 етрѣ легатѣ пе моѣенїре, фѣрѣ а шї кѣ
 ѣа фѣѣе шї се префѣѣе аи аиѣѣнерїкѣла
 ігнобїлітѣцеї, аидаѣѣ че аиѣѣне соареѣе
 аиѣѣлепѣїѣнеї шї а евергесїеї дїн фаптеѣе
 нодестре. Апої чеїа чеї маї мѣлат, шї аѣѣѣ
 че нї аїпѣѣѣе вїртѣѣѣ, адеѣѣрѣата шї вїа
 евгенїе, не сѣрѣїм кѣ тоате мїѣлоаѣѣе
 пѣтїнѣоаѣе а доведї макар нобїлітатѣ пѣ-
 рїнѣїлор, а стрѣмошїлор, а генеалогїеї
 нодестре шї аиѣѣ де сар пѣте кѣт де
 стрѣлѣѣїтѣ, ка кѣ атѣѣта маї вѣртос сѣ
 аѣѣїферїм персоана нодестрѣ ѣѣ десѣрѣѣатѣ
 поате де тоатѣ стїма шї мерїтѣла, ареѣѣ
 аѣѣѣста шї аѣѣнѣѣѣ кѣнѣ аѣ пѣрѣїтѣ ка
 ѣмѣра пе бїетѣла ѣетѣѣѣн аѣѣѣїа, пѣтерѣѣ
 шї мѣрїрѣѣ, ѣа сѣрманѣла цїне дїпломѣ ноб-
 бїлітѣѣїеї стрѣмошїлор сѣї аи ѣнѣїѣа ѣѣла
 маї фѣрїт аа кѣсеї ка пре сїнѣѣрѣла пѣаа-
 дїѣ аа ексїстенѣїеї сале, аѣѣрѣѣ ѣѣ аи оаре
 кѣре прївїре нѣї кѣ тоѣѣла фѣрѣѣ фолос: кѣѣї
 аѣѣѣѣѣ аїнѣте де стрѣмошї шї ѣѣ маї

де апроапе а лор кѣноацере нобілі фіінда адеккѣ барѣаці кѣ фапте марі ні фоло-сеіре зіче њн анцелепт андемнѣндѣні аї іміта, адѣкѣндѣні ла філогіміе а спорі ан фапте бѣне ка сѣ не фачем анантѣ лѣ-меі вреднічі коборѣторі аї ачелора. Ної ансѣ дорім ші ачѣста фѣрѣ а ці кѣ ші генеалогіка тітѣларѣ еѣгеніе нѣ се поате ціне дѣкѣ нѣ вом доведі маї антѣіѣ еѣ-геніа націеі ноастре, ѣніка чеіа че пѣне пе четѣцѣн ан ранѣла оменіреі нобілі (Nobilis) адеккѣ кѣноскѣте, кѣ прекѣм ні доведіще фап-та дінантѣ окілор нострі атѣт антре націі-ле не нобіле адеккѣ кѣзѣте ші сказѣте но-біле нѣ се афаз, ші націа ачеіа, дін між-локѣла кѣрїа аѣ ліпсіт віртѣосѣла четѣцѣн нічі одінеорѣ нобілаз нѣ саѣ фѣкѣт, аде-вѣр кѣрѣїа ромѣніі анѣлѣрѣ ѣн темпѣлаз чі ера алѣтѣсіт дін аа віртѣцеі (фаптеі кѣне) ші дін аа оморѣлаї (чінстѣі) аше фел кѣ воінда чінева, сѣ антре ан темпѣлаз оморѣлаї трѣвѣїа сѣ трѣкѣ маї антѣіѣ прін аа віртѣцеі.

Аѣм де ам воі ної ромѣні сѣ ні лѣз-дѣм мѣкар кѣ нобілітатѣ ноастрѣ націо-налѣ ші а андемна пре фііі патріеі прін філогіміе кѣтрѣ віртѣтѣ стрѣмошілор, каре еѣгеніе поате фі пентрѣ ної маї марѣ де кѣт а доведі кѣ націа ноастрѣ есте ромѣнѣ? а доведі кѣ аї нострі стрѣмоші аѣ фост, Венѣс, ромѣлаѣс, нѣма, Сѣволіі, Каміліі, Факіі, Фаврїчіі, Сѣпіоніі, Катоніі, Діцероніі, Цесаріі, Авѣстїі, Траіаніі, Авреліаніі, Константїніі, Ісѣтіаніі, Іоданіі, Драгошіі, Ілександрїі, Стефаніі ші алії де асемітѣ, кѣ акѣрора нѣме, тітѣлѣрї ші нобілітате се оѣрѣдѣк асе анѣнѣїа пѣ-тернічіі доміторі аї ізмѣнтѣлаї, кѣ а-кѣрора генеалогіе кѣтѣ асе анѣлаца гла-рїоаѣле націі але лѣмеі де аѣтѣї. ші кѣ

акѣрора ціініе, літератѣрѣ, лімѣкѣ ші леїї саѣ лѣмінат ші се лѣмінѣзѣ попоарѣле Европѣі, каре де каре андѣсѣндѣсе асе а-рѣта кѣ кѣт се поате аѣ коборѣторі аѣ макар кліенці (чіречі) аї ромѣнілор, прін че вом пѣте зік доведі нобіла ноастрѣ генеалогіе ші а не пѣне ан рѣндѣла по-поарѣлор ноѣле а еѣропѣі? нѣ прін алтѣ фѣрѣ прін Історіа Патріі ші а націеі.

Дарѣ пе лѣнѣ алте ненорочірі, де каріле неконтініт саѣ вѣнтѣт націа ромѣ-нѣкѣкѣ, ші Історіа еї аѣ фост ші есте а-тѣта де пѣцін кѣноскѣтѣ пѣнѣ ші ла аї ноїрї, анкѣт мѣлаці неїїнда каре есте націа сѣ ші че есте ел се рѣшітѣзѣ асе ші нѣмі ромѣн ші кѣвѣнтѣла „ромѣне сѣѣ варѣаре! сѣнѣ ла дѣншіі еѣвѣоче (ансѣм-нѣнд тот ѣна). де ачѣста мѣлаці дін Істо-рїіі класічі модерні, ба антреї соціетѣціі але ѣніверсітѣцілор еѣропѣі ворѣнда де ної пѣнѣ аѣтѣї нѣ ціїѣ анкѣ че пласѣ де оамені сѣнѣтем, де ѣнде ші кѣм, дрепѣ каре ѣніі не фак даї, алії Татарї, алії Славї алії ансѣршіт о мікѣтѣрѣ, неїїнда ла каре гінтѣ а ізмѣнтѣлаї сѣні літѣкѣкѣ.

Денї спре ане фаче ноѣ ші лѣмеі кѣ-носкѣте генеалогіа, Патріа, дрепѣціле, ші кѣн кѣвѣнт еѣгеніа ші дрїтѣла еѣксістен-ціеі ноастре, трѣвѣ сѣ ні алѣтѣсіт о Іс-торіе, ансѣ Історіе адеѣратѣ. Дар аїтѣ віне антреѣарѣ де ѣнде вом пѣте кѣлеїе адеѣратѣле доѣї, кѣ Історіа адеѣратѣ нѣ се сѣїе дін деїте, ніче се скоате дін фантасіа кріїрлор анрїнші сѣѣ дін зі-гѣрї ші аѣїрї фѣрѣ темѣїрї, че дін до-кѣментіле Історіе але націеі, каре сѣнѣ Ірѣвіале статѣлаї, діпломіле сѣѣ Хрісо-ѣле, Вронііле, ші маї ла ѣрѣкѣ монѣ-ментіле прекѣм Іскрїпціі, монѣте, еѣлѣ

фэри, рэіне ші дате асемінак нэміне антиквітзці.

Энде сжнт акума архівіале ноастре, энде д'іпаоміале, энде кронічіале, энде інскріпціале монументелор ші але монітелор? Ноате чінева сзмі рзспэндз кз пре эніале ле ас арс фокса. пре алтіале ле ас топіт пэтрєцієнф, іарз пре алтіале ле ас містэіт векімф тімпэрілор, ашф ас пэтрэіт пзці хэртііале ші мембраніале, дарз мармэріале ші петріале кэ інскріпціі, метаэріале префзкэте ан монете кэ фігэріале ші скраптэріале лор аэтенціе, зіаэріале четзцілор ші а четрілор кэ пзрєціі чії пэртэторі де сімволэрі історіе пре каріале ніе апа, ніе фокса, ніе тімпэла ле поате эшор містэі, че саз фзкэіт? чіне ле ас німіч'іт? сар нэте зіе кз н'аэ фост ан патріа ноастрэ асфел де аэкрэрі, еэ ансэ аэсжнд пре челеалате арэіт асзэзі рэініале гертінеі, (каріале маіне ас апері нэ нэмаі де пе фаца, дарз ші дін сіна пэмжнэіаэі, рісіпіндэлісе ші темелііале пэнэ ан фэна ка оаре жнд але тікэлоасеі Бавілоніі,) ші рзспэндэ кэ прежм аэ авэіт патріа ноастрэ архіве ші докоменте, дарз аэ нэ саз ангріжіт німенф сз скріе, сфэ де аэ скріе энії чейдалці нэ саз ангріжіт але чіпэрі дєврєцііте ші пзрєцііте ан окіі лор аэкрэріале націоналітэціеі, ші рэмжінд кэтарє манэскріпт а фі нэмаі аэкрэла аэторіаэі кэ аа патріеі, нэ аа пэблікаэі, де асзмінак аэ авэіт ші анкэ арє пэнэ асзэзі ші манэскріпте ші монументе. Міз ва антрєба чінева энде сжнт? че сфэ фзкэіт кэ джнеле? пре кэітэі де грєш пре аэжтаі ші эшор а рзспэнде кэ чєіа че сз фачє анмлінтф окілор ношрі кэ рэмзшіціале гертінеі.

Дін векіме тоатэ дачіа прежм ші Молдова де вэнэ сфэмэ аэ авэіт кэ неасемэ-

наре маі мэлатє антїквітзці де кэіт ачєстф че сз маі гзсєєк асзэзі ла гертіна, дарз ніе єнеале дін ачєле се маі афлэ сфэ се маі ціе чева де джнеле, пєнтрэ кэ парте вэрвэріа нэ ле аэ крэціат ші Ігноранціа нэ ле аэ прецііт анкэіт мармэра кэ інскріпціа чф маі інтерєсантэ саз префзкэіт де чоканэла зідаріаэі ан вэкэці де піатрэ, кареле саз анмормжнтат ан темелііале с'аэ пзрєціі єнеі півніе, єнеі магазіі сфэ ан молэзэ де ачєрнэіт ле дрэжэрі, прежм ші васа сфэ монета чф маі інтерєсантэ, маі вэртоє де аэ фост де арвінт ші де аэр, пэцін вэжнд а ціі варбарэла чєіа че скріа пе джнєла саз ріфзкэіт де маіна фазрэаі ан пафталє, ан черчєі, сфэ дэжнєзєл ціе ан че; іарз парте кіар де аэ ші антраіт ан маіна персонеелор че аэ пэтрэіт сз ле преціаєкэ, ші аэ доріт сз ле пэстрєзэ, кэм ле аэ пэсграт? антрэіт єнгіє аа касєі, цііндэале асжнєсе ка кэм сар фі темэіт сз нэ жігнфєкэ дрєпэла пропієтэцієі сале кэмінежндэале пэблікаэі. Ші карє аэ фост сігэранціа єнор асемінак дєпозітэрі націонале? аэ саз прэдат, аэ саз містэіт де флажра фокэаі, ші аэ періт маі ла єрмэ анпрєвнэ кэ пропієтаріаэ, кэ касіале ші кабинетэла сєш. Ші дін тоате ачєстф кэіт саз фзкэіт рэіт? пропієтаріаэі лор? нэс нэ партікэларніцілор персоне че цінф асжнєсе асзмінак антїквітзці, дарз Молдовеі, націєі ші ла тоатэ аэжф історікэ, ан кэіт нэ єсте вєданік сфєтєріісторіаэ, пієрзэторіаэ єнор асемінак одоарэ націонале сз аі маі нэе ла лок ан вєчі.

Нэі де чэжэаэіт кэ ші асзэзі нэ пэціне аэкрэрі антїе романє цірєвлэзэ ан патріа ноастрэ, ансэ че фолоє дін трєнєсєлє нецііндэсе де єнда ші єжэі? кэ нэі

ДЕСТВА АСЕ КЪНОАЩЕ НЪМАЙ МОНЕТА СЪЪ МО-
НЪМЕНТА, ДАРЪ ШІ ЛОКЪЛА ШІ ЕПОХА 8НДЕ
АН8МЕ ШІ КЪНД САЪ АФЛАТ, АЧЪСТА ФАЧЕ
НЕ ІСТОРИЕ, КЪ АЛМІНТРИЛЕ МОНЕТЕ БЕКІ СЪ
ГЪСЕСК НЪН8МАЙ АН ВЪРОПА ДАРЪ АН ТОАТЕ
КОНТИНЕНТЪРИЛЕ АЪМЕЙ БЕКІ, АНСЪ ЧЕЛЕ АФЛА-
ТЕ АН ГЕРМАНИА Н8 ПОТ ФАЧЕ НЕ ІСТОРИА
ДАЧИЕІ ШІ КЪ АТЪТА МАЙ ПЪЦИН НЕ А МОЛ-
ДАВЕІ, ФЪРЪЗ МОНЪМЕНТЕЛЕ ШІ РЪИНЕЛЕ АФЛАТЕ
АН МОЛДАВИА, АЧЕСТЕ ПОТ ФІ НЪМАЙ ПЕН-
ТЪРЪ НОІ ДОКЪМЕНТЕ ІСТОРИЕ.

АКЪМ АР ВЕНІ АНТРЕБАРЕ ЧЕ АР ФІ ДЕ
ФЪКЪТ КЪ АСЕМІНЪ АНТИЧЕ? НИМІК АЛТЪ ДЕКЪТ
АНТЪІЪ А ТРАЧЕ ДІН ЕЛЕ ФОЛОСЪЛА ІСТОРИКЪ
ФЪКЪНДАЛЕ ЛОКАЛЪ ДЕСКРИРЕ, АДІКЪ 8НДІ САЪ
АФЛАТ, КЪНД ШІ КЪМ, КА ДІН АЧЪСТА СЪ
КЪНОАСКЪ АЪМЪ ДЕ ІСТОРИА КЪРЕІ ЦЕРІ СЕ
ЦІН АСФЕЛ ДЕ ДОКЪМЕНТЕ; АЛ ДОІЛЕ СЪСЕ ПЪНЪ
АН СІГЪРАНЦІА АЧЕІА, АН КЪТ СЪ ФІЕ КЪ
НЕПЪТІНЦЪ СЪЪ МЪКАР ПРЪ КЪ АНЕВОЕ АСЕ
ПІЕРДЕ. ФЪКЪНДАЛЕ ПЪБЛІКЪЛАШІ ШІ АЪМЕЙ КЪ-
НОСКЪТЕ ПРІН ТІПАРІЪ ШІ ПРІН СТАМПЪ, КЪ
КАРЕ МОЛ АНМЪАЦІНДАЪСЕ КОПІІЛЕ ЛОР ШІ АН-
ПЪЦИНДАЪСЕ ПЪНЪ ШІ ПРІН ПЪРЦІЛЕ АЪМІ-
НАТЕ АЛЕ ЕВРОПИ СЪ КЪЛЪГЪ ДІН ЕЛЕ І-
СТОРИОГРАФІІ МАТЕРІІ АДЕВЪРАТЕ ШІ АТЪНЧЪ
НЪПРОПІЕТАРИЪЛА ЛОР Н8 НЪМАЙ ВА АГОНИСІ МЪА-
ЦЕМІРЪ ДАРЪ ШІ МЕРІТЪЛА ЛАЪДЕІ ПЕНТЪРЪ А-
СЕМІНЪ НОВІАЪ КЪ АДЕВЪРАТ ФАПЪ, АПОІ
ОРИГІНАЛЪРИЛЕ СЪ СЕ ДЕРЪНЪ АНТЪРЪН МЪЗЕЪ
НАЦИОНАЛ КЪ ІНВЕНТАРІЪ АЪТЕНТИКЪ СЪБ ПРІ-
КЕГІРЪ 8НЕІ КЪРАГОРІІ.

ІСКЪЛІТЪЛАШІНЪ САЪ АНКРЕДІНЦАТ МАЙ МЪЛАТ
АБ КЪТЪРЪ А. КОЛОНІАЛА ТОДОРІЦЪ БАЛЪШ
ПАРКАЛАБЪЛА ГАЛАЦЪЛАШІ, ШІ ДЕ ДОМ. БОЕРІЪЛА
ВОСТАКЕ ВЕНТЪРЪ ПЕНТЪРЪ АСЕ ДЕНЪНЕ АН МІЕ-
ЗЪЛА АКАДЕМІЕІ ДЕ КЪТ ФРАГМЕНТЕЛЕ (АЪРА-
БЪРІАІ) АНГІКЪВІТЪЦІАЛОР АІТОГРАФІТЕ ШІ 30
МОНЕТЕ, ДІН КАРЕ НЪМАЙ АА НОЪ САЪ ПЪ

ТЪТ ІАЪМІНА СКРІПТЪРА ШІ ФІГЪРІАЕ, ЧЕЛЕ-
ЛААТЕ СЪНТ МЪНКАТЕ ДЕ РЪЦІНЪ, ШІ ТОТЪШІ
АЧЕСТЕ ПЪЦИНЕ ФЪКЪНДАЪСЕ ПЪБЛІКЪЛАШІ КЪНО-
СКЪТЕ ПРІН ТІПАРІЪ ШІ ПРІН СТАМПЪ Н8
ДЕ ПЪЦИН ІНТЕРЕС СЪНТ ПЕНТЪРЪ ІСТОРИЕ. КЪ
КЪТ ФЪРЪ АСЪМЪННАРЕ Н'АР ІНТЕРЕСІ ШІ Н'АР
ФОЛОСІ НЕ НАЦІЕ ШІ АЪМЪ ІСТОРИКЪ АНТЪРЪГЪ
АЪКЪ САР ПЪБЛІКА ПРІН ТІПАРІЪ І СТАМПЪ
ШІ ДЕСКРИРЪ АЧЕЛОР 3000 МОНЕТЕ РОМАНЕ
ДЕЛА ОЪКЪЦІУ АМПЪРАЦІУ ШІ ЕПОХЕ, КАРЕ САЪ
АФЛАТ АНТРЕ РЪИНЕЛЕ ГЕРТИНЕІ АН 8РМА АТЕ-
СТОР АІЧЪ АНСЪМНАТЕ. КА СЪ КЪНОАЦІМ
КЪТ ДЕ МЪЛАТ ІНТЕРЕСЕЦІЕ АЪКЪРЪЛА АЧЕСТА НЕ
ІСТОРИА НОВАТЪРЪ ПРОПЪН 8РМЪТОАРЕЛЕ ДОЪ
КАЪРІ: ІСТОРИОГРАФІІ ЕВРОПИ Н8 АЪ МАЙ
ПЪЦИНЪ КЪНОЦИНЦЪ ДЕ ІСТОРИА АЛТОР ПЪРЦІУ
АЛЕ КОНТИНЕНТЪЛАШІ ПЪ КАРЕ АЪКЪІМ ДЕКЪТ
ДЕ ІСТОРИА ПАТРИЕІ НОВАТРЕ ШІ АН 8РМАРЕ
ДЕ НОІ, ПЕНТЪРЪ КЪ Н'АЪ АЪТЪ ДОКЪМЕНТЕ.
ДЕ АЧЪСТА СОЦИЕТЪЦІАЛЕ АКАДЕМІЧЕ АЪ ХОТЪ-
РЪТ А ДА ПРЕМІЕ АЧЕЛОР ІСТОРИОГРАФІІ КАРІІ
ВОР ПЪТЕ СКРІЕ КЪТ СЕ ПОВАТЕ МАЙ КЪ ДО-
ВЕЪІ ДЕСПРЕ ЕКСПЕДИЦІІЛЕ ШІ КОЛОНИЪЦІАЛЕ
РОМАНОЛОР АН ДАЧИА, КЪМ ШІ ДЕСПРЕ СОАР-
ТА ЛОР ПЪНЪ АН ТІМЪРІЛЕ ДЕ ФАЦЪ

А. КЪТ ПЕНТЪРЪ КОЛОНИЛЕ РОМАНЕ ЗІК
АЧЕЦІА КЪ Н8 САЪ АЪЦІТ МАЙ МЪЛАТ ДЕКЪТ
ПЪНЪ АА ТІСА *).

В. ІАРЪ ПЕНТЪРЪ СОАРТА ТРАІЪЛАШІ КОЛО-
НИЛОР ЗІК КЪ ЕЛЕ НАЪ ВІЦЪІТ АІЧЪ, ДЕКЪТ
ПЪНЪ АН ЗІЛЕАГ АЪІ АЪРІАІАН. АДІКЪ ДЕЛА
105 ПЪНЪ АА 270 КЪНД ДЕ РЪЛА НЪВЪЛІ-
РІІ ГІНТЕЛОР КАРВАРЕ ДЕ АР ФІ СТЪМЪСТАТ
НЪМІТЪЛА АМПЪРАТ ДІН ДАЧИА ПІСТЕ АЪНЪРЕ

*) ВІЪІ Res Traiani Imperatoris ad Da-
nubium L. helus a societate scientiarum
regia quae Gothingae splendet premio
donatus Norimbergae 1703.

ан Місія, ґндег асґхзі България ші Гер-
віа, ші ле Дачіа ар фі лґсато дешартз
(клас варварілор *) ші кз апої де ґндег аґ
рґезрїг Галахії де асґхзі, дін карїї вар-
варї аї Нордґлабї, Амґез аї ціе че Сама-
рітенї сґнт ші кзтрз каре нації але пз-
мжнтґлаї сзї аазтґреґз чїнева.

Акґм аґкз челе 3700 монете ші кґте
поате се вор маї афла ла Гертїна, пннз
аґґсе фаче не-взґґте ші не-шіґте сар сґ-
ґґне ґнеї комісії літерале ка педеопарте
сз ле факз дескрїірк історїкз, пе де алта
сз се літографезе макар кґте ґна дін фі-
ешкаре спеціе прїн каре операціе сз се афле
кз еле аґнепжн дїла Траїан 105 сз ско-
воарз пннз ла Іґстїніан чел маре 527
сґґс чел пґцін пннз ла мареле Константїн
323 аґ пннз ла Пробґс 277 орї Дїоклі-
ніан 284 чїї маї де апроапе ґрмзторї аї
аґї Іґрелїан, саре атґнчґк нам пґте ас-
тґпа іґрїле аґтїїґ ачелора че зїк кз ко-
лонїїле Романе нґ сар фі аґтїнґ маї аґ-
коаче декжт пннз ла Тїса арзтґнґале рґ-
їнеґе Гертїнеї де аґнґз Галаці. Аґ доїле
ачелора че зїк кз тоате колонїїле Романе
саґ стрзмґтат де кзтрз Іґрелїан песте
Дґнзрґк, ші кз аґпз ачелїа нґаґ маї фост
Романї де іаста парте, арзтґнґале ін-
скрїпціїле монґментелор ші монетеле Ам-
пзрацілор Романї, карїї аґ аґпзрзціт аґ
ґрма аґї Іґрелїан афлаґе аґ Гертїна, де
іаста парте де Дґнзрґк аґ Молдова.

Пентрґ асемїнґк нґ мїк Інтґрес націонал
аґпре пзрїрґк мґк нґар стрїка ате нґмі о
комїсіе пентрґ аґсаші Гертїна, ка скор-

аґолїнаґсе нґмаї могозґла, сз се ааґґз
дїн ел аґтїквітзціле, сз лі сз факз аґ
лок дескрїіре ші де темелїїле сґґс моно-
ментеле аґ фіїнцз сґзтоаре преґґм аґ
фост челе пннз акґм стрїкате сз нґ сз
аґтїнґз, кзчї не фзкґнаґсе акґм аґ прїпз
дескрїірк історїкз ші не-сґзмпжнґаґсе фі-
ґґра кз скрїптґра лор ші пґртґнґаґсе аґ-
пзрїрїете дін мжнз аґ мжнз, аґстрїанґн-
аґсе, перзґнґаґсе аґ сфґршіт шї префз-
кґнаґсе аґ чїне ціе че, саре нґ сз вор
аґмормжнґа престе пґцін маї кґмплїт де
кґм аґ фост аґ рґїнеґе Гертїнеї, ші чїне
кзшіґз дїн ачелґк? нїмїнґк, ші чїне пзґґ-
беціе? кз тоції, націа аґтрґґґз ші аґмґк
історїкз, пзґґвз каре нґ сз маї поате
пґне ла лок, Іатз ашґ саґ аґмормжн-
тат Історїа адевратз а Молдовеї ші
преґґм аґ зїк кз дґнса арїтґрїле ші но-
білітатґк еї, кз фзрз докґменте нґ пґ-
тем аґґк історїе фзрз ачґста нґ не пґ-
тем пґне аґ рґнґаґла націїлор европї, ші
атґнчґк нґ пґтем фі націе, нґ пґтем
аґе патрїе, нґ пґтем аґе ексїстенціе.

Акґма фіїна кз Д. Колонелґа Балш
ші Д. Борїґла Ростаке венґґрз трїмїцінґа
ла Мґзез пе ачесте пґціне аґтїквітзці
сґаґ фзкґт мїжлочіторї ка прїн опґскз
(Ποτηνιακός) де фацз сзсе аґ кґноаґкз
аґмеї інтґресанґа аґтїквітате а Гертїнеї,
арепт ачел лі сз атрїбеґеціе дін партґк
ачестей кзртїчеле пґрґа мґлацемїреї пре каре
о ва солї ші дін партґк бїневоїторїлор
четїторї, пзсґрґнґаґсе аґаґлогґа мґлаце-
мїреї ші пентрґ ачїї кґнї Патрїоці чї вор
бїне вої а аґпзрзцішї мґзезаґї пре челе-
ланґе маї мґлатз монете ші аґтїквітзці
афлаґе аґ рґїнїле Гертїнеї, саре аґне
фаче де асґмїнґк дескрїірк ші тїпзрїрк,
фіе ші сзсз кондіціе асе аґтґрґна, орїсі-

*) Vexi Euzel, De rebus Traian, ad Da-
nylium Comont, §. 2.

нааѣриле прїміте кѣ адеверїнцѣ іарѣші про-
прїтарїѣлї лор.

Еші, 1837 Декември 15.

Г. Сеѣлескѣла Пахарник.

ДВОСРІВРѢ ГВОГРИФІКО-ІСТОРИКЪ И ЧВ-
ТЪЦОІ ВЪКІ КИПЪА БОЖАБІ НЪМІТЬ
ЛОТЪБІ ГЪРТІНА.

Ан тїмпѣла верї ачестїа афлѣна ока-
ѣїе а анплїнї ѣна дїн дорїнцїале меле сѣ
вїзїтеѣѣ портѣла Галацїлор, пре кареле нѣ
лам фост вѣзѣт ананте де катастрофа
анѣлї 1821, аѣнѣ че ан анѣѣлїрїле нѣ-
мїтѣлї ан н'аѣ ремас ка сѣ зїк ашѣ пѣ-
трѣ дїн Галацѣла чєл вєкїѣ, ан скѣрт тїмп
ресѣрї Галацѣла нѣ де асѣѣї мѣлт маї
їнтересат пентрѣ старѣ са чѣ анѣѣнѣ-
тѣцїтѣ, рєзѣлатѣтѣла нѣлї мѣнтѣїторїѣ
ашѣѣѣмѣнт.

Дїн тоате кѣте ам вѣзѣт аколо аз-
ѣѣна алїле преѣм портѣла чєл анѣѣмѣ-
натїк, фреквентарѣ нѣмероасєлор васє де
негоѣ але осєкїтелор нацїї вѣропїене шї
їсієне, де карє сѣ анѣрєднїчєск ачєстє
ѣєрмѣрї комерцїале а Молдавїї, попѣла-
цїа чѣ ансѣмнѣтоарє, че крєѣе дїн зї ан
зї, мѣрїмѣ полїтїї, анфрѣмѣсєѣарѣ єї,
рєѣларѣ шї антокмїрѣ ѣлїцїлор, чєїа че
ѣѣ анѣстѣлат маї мѣлт кѣрїозїтатѣ кѣ-
лѣторїї мєлє, аѣ фост дїскоперїрѣ рѣмѣ-
шїѣєлор ѣнїї чєтѣцїї, пре карѣ аѣ анѣ-
лїєѣто пѣтернїчєлє брѣѣе але сѣрѣѣмошїлор
Романї, атѣнѣѣ кѣнд анѣвїнѣѣна пє вѣр-
варїї Дачї, аѣ аѣѣ пє вѣтрѣнїї нѣстрїї
дїн Італїа, іаѣ десѣѣлєкат алїѣ шї лє аѣ
дат спрє моѣенїрє ачєст пѣмѣнт вїнєкѣ-
вѣнѣат, дїн карєлє аѣрє зїѣла Сѣ. скрїп-
тѣрї кѣрѣѣ мїєрє шї ланте, рѣмѣшїѣѣрї зїк
ѣ поарѣтѣ анѣѣ ієсанє прѣтоѣїлє але аѣмїї,

пре карѣ делѣвїѣла (потопѣла) тїмпѣлї аѣ
анѣкато де пє фаѣа пѣмѣнтѣлї шї лѣ
вєдєрѣ кѣрѣора Генїѣла аѣмїї нѣскѣте дїм
рѣїнїрѣ ачєлїа сѣ кѣрїнде де спаймѣ шї
де сѣїалѣ, аѣѣкѣндѣшї амїнте де мѣрїмѣ
шї пѣтернїчїа Імпєрїї ѣнїѣрсалє а сѣрѣ-
мошїлор, домнїї гїнтєлор пѣмѣнтєѣї, шї
ка ѣнор аѣкѣрї дївїнє сѣ анкїнѣ оменї-
рѣ кѣлївїтѣ де асѣѣї пѣнѣ шї пѣѣберїї
пѣстрѣтѣ де атѣнѣѣ.

Ал антрарѣ мѣ ан Галацї вѣзїнд шѣ-
сєлїлє че сє фак нѣѣѣ аѣєрнѣте кѣ фѣр-
мѣтѣрї де марморѣ, шї алте аѣравѣрї де
пєтрє сѣрїєнє, кѣ ѣрѣѣрї де фєлїѣрїте васє
анѣѣе, асємїнѣ анѣѣѣошарє маѣ пѣс ан
кѣрїозїтатє але кѣѣѣ кѣ амѣнѣнѣтѣла шї
а анѣрєѣа кѣ дїнадїнѣла де ѣнде сѣ аѣѣ-
чє асѣлє де пѣтрѣ, асѣлє де молѣѣѣ, шї
мї сѣѣ рѣспѣнє делє Цїглїна. аѣнѣ че аѣ
кѣлєс кѣтєѣа вѣѣѣї де пєтрє, ѣрѣѣрї шї
компѣсїцїї їнтересантє пє ѣлїѣе, ам рѣѣат
пє о пєрсѣанѣ кѣносѣѣтѣ, сѣ мѣ дѣѣѣ лѣ
Цїглїна сѣ вѣд шї єѣ лѣкѣла де ѣнде сє
карѣ ашѣ фєл де матєрїал. аколо вєнїнд
аѣлѣ кѣ пєтрѣѣрїа єстє тємєлїа чєтѣѣї Рѣ-
манє, пє карє Кантїмїр о нѣмєѣе Гєрѣїна:

Позїцїа Гєрѣїнєї, єпоѣа зїдїрїї
шї нѣмєлє сѣѣ чїл вєкїѣ.

Рѣїнєлє ачєстїї чєтѣцїї сѣ аѣлѣ спрє
амѣѣѣї делє Галацї, калє де о жѣмѣѣтатє
де чѣс анрѣпє де рєѣѣрєарѣ Сїрєтїѣлї
ан аѣнѣрє. Ан прєжмєѣла єї сє нѣмєѣе
Цїглїна, Тєрєїна сѣѣ Трїклїна, іарѣ мо-
шїа пє карѣ сѣѣ чєѣатѣ сє кїамѣ фїрє-
ѣїї шї єстє асѣѣї прѣпїєтѣтѣ Д. Брїѣ-
лїрѣлї Гїка.

Чє сѣ атїнѣ де їсторїа зїдїрїї сѣлє,
фѣрѣ анѣїалѣ преѣм аратѣ їнскрїпцїїлє
аѣлѣтє ан рѣїнєлє єї єстє ѣна дїн чєтѣ-

ціяє зідіте де Романі пе амбіале рже але дхнзрїї ан дакіа шї Місіа пентрѣ апзрарѣ колонїлор Романе деспре анхзрверѣ ігнтелор варваре анхзакхзтоаре ан ачесте провінції але лор, пре лхнхз каре не аддче де довадз домнѣа Кантімїр, антѣїѣ пе історїкѣа Прокопіе Чесарѣнѣа, фостѣа секретар бравѣлѣї Генерал Белїсарїе коміндантѣа армії Ампратѣлѣї Істїніан, карїе бзтанд пе варварїї нзвзлїторї ан дачіа патріа са, *) аѣ анткомїт четзціле стрїкате де варварї, фїїнд антемеете парте де Ампратѣа Траїан, парте де дачі. Ал доїле інскрїпціа мармѣрїї афлате аколе ла 1703 пре каре аѣ четїто шї Дом. Кантемїр прехѣм о ансемнѣзз ан кронїкѣа сзѣ фаца 194 том. 1 кспрінзхнд 8рмзтоарїле:

Imp. Caesari Divo, Filio Nervae Traiano, Augusto, Germ. Dacico, Pont. Max. Fel. B. Diet. Imp. XVI. Cons. VII. P. P. Calpurnio, Publio. Marco C. Aurelio Rufo: „Ампратѣлѣї Кесарїѣ, лѣї дѣмнезеекѣлѣї, фїїлѣї Нервїї, лѣї Траїан, Авгѣстѣлѣї, Германїкѣлѣї, дзцанѣ, лѣї, Протѣлѣї челѣї маї маре, ферїчїтѣ, лѣї дїкѣтатор, Ампрзцїторїѣлѣї ал шѣ, сепрезечїлѣ, конѣлѣї ал шептелѣ, прїнтелѣї патрії, лѣї Калпѣрнїе, Марко „Аврелїе Рѣѣлѣ.“

Пе лхнхз сѣс арзтата мармѣра хѣла 1703 кспрінзетоаре де нѣмїле Ампратѣлѣї Траїан, атѣт ачѣ вхзѣтѣ де Мірон Констїн Догофзтѣа шї Історїкѣа, каре ан зїделе лѣї Кантімїр ера пердѣтѣ, хѣт шї ачѣстѣ афлатѣ ахѣма, сѣнт анфзцошїтоаре де нѣмїле Ампрзцїлор 8рмашї лѣї

Траїан. Прехѣм ачѣ а Догоф. Костїн арзтата пе Север; іарз аста де ахѣм делѣ рѣнтѣра єї анжос кспрінде 8рмзтоареле. Et vi toria et concordia Aurelii Antonini. C. Aurel. Veri. Imper. Cornelii Firmus L. T. Leg. Ital. Arma presuit.

„Алекѣ, . . . шї кѣ вїрѣїнца шї кѣ 8рѣ, рѣ лѣї Аврелїе Антонїнѣ шї алѣї Калїс „Аврелїе Верѣа Імператорїлор. Корнелїс Фїр- „мѣс Лєгатѣа Лєгїоней а трїа Італїкѣ кѣ „арміле аѣ пѣсо.“

Тоате ачестѣ нѣ доведеек алтѣ фзрѣ кѣ Гертїна аѣ фост анткомїтѣ шї анзрматѣ ан зїделе осевїцілор Ампрзцїї аї Ромей.

Ахѣм воїїнд а шї нѣмеле берѣлѣ ал ачестїї четзцїї, неам пѣтѣ повзцїї дїн зїселе лѣї Прокопіе че арзтѣ, кѣ четзціле токміте де Істїніан аѣ фост ла гѣра дѣнзрїї: Пїнкѣа, Кспѣсшї Новеле іарз нпротїва Новелїлор дїн асѣннга дѣнзрїї ан Молдова: Літерата. Маї анзѣнтрѣ де ачѣста 8рмѣзз четзціле: Контавазїтїс, Сморнїс, Кампїс, Таната, Зернїс, дѣчїпратѣле, апої четатѣ Капѣа-Бѣлѣї, дѣпз ачѣста Зане сѣѣ Чернїс шї Пентїс.

Аїчѣ вїне антрезарѣ каре дѣн ачесте ноате фї Гертїна сѣѣ Гертїна?

Дѣкѣ, прехѣм нї адїверек Кронїціле Молдовей шї але влѣахїїї, Сїретїлѣ (маї вжртос ан ценѣтѣа Ковѣрлѣїлѣї) аѣ фост дїн векїме хотарѣа антре ачесте дозѣ церї Ромїнїцїї, шї дѣкѣ Молдова шї аѣ кзлѣтат марка са де ла сїмволѣа четзцїї Капѣа Бѣлѣї, дѣпре мзрѣзрїсїрѣ домнѣлѣї Кантімїр, шї дѣкѣ четатѣ

*) Марїе Істїніан єсте нзекѣт дїче дїнтро фамїліе цзрїнѣкѣкѣ ла 518 дѣпз хї.

Зерне сѣх Черна кѣ Понти сжнт ан
 Βαλαχία ажнз апа Черна ші пѣнтѣ лѣ
 Траіан прекѣм адіверѣе Прокопіе ші тоці
 Географіі веки, апоі четатѣ Капѣл Бож-
 лѣ нѣдѣ пѣтѣт фі алта декжт тѣрїа де
 ла марѣнѣ Молдовеї, каре се веде астѣзї
 Тертіна.

Тертїна дарѣ нѣмїтѣ дїн ве-
 кїѣ Капѣл Божлѣ есте векиѣ ка-
 піталїе а Молдовеї.

Кѣ дїн векиѣ анкѣ дїн зїлеле лѣ
 280 а X. о маре парте дїн коло-
 нїїле Романе сѣх чела нѣцїн фамїліїле челе
 маї ансѣмнатѣ пентрѣ асе андої де ан-
 кѣрїї сѣх фост тѣс парте пїнтре деї-
 меле мѣнцїлор Карпацї, каре локѣрї се
 нѣмѣ Дачїа Alpensis адекѣ Дачїа мѣн-
 тоасѣ, парте ла Дѣнѣре, акѣрїа амбе
 цермѣрїле ера фортіфікатѣ кѣ четѣцї шї
 ангрѣдїте кѣ валѣла (шанѣл) нѣмїт а лѣ
 Траїан, каре парте де лок сѣ нѣмѣ Дачїа
 Ripensis адекѣ Дачїа рѣполасѣ сѣх де
 не рѣпеле Дѣнѣрїї.

Ичѣста нї адіверѣе не ажнз Скрїп-
 тіле Історїїлор Рокїкѣс, Рѣфѣс шї Вѣ-
 тронїе, антѣїѣ фортереїле зїдїте де лѣн-
 ѣл не цермѣл Понтѣлѣ шї а Дѣнѣрїї
 анчепѣнѣ де ла Тїгїнѣ (Бендер) шї Че-
 татѣ алѣз (Акерманѣл) пѣнѣ ла Тїса, дїн
 каре ѣнеле сѣнт ан фїнѣз, іар алтеле
 стаѣ сѣп рѣїне. Илдоїле ансѣшї валѣла
 чела маре нѣмїт Траїан кѣ тоате мобїліле
 лѣ де обсерѣацїе, карїле ангрѣдеѣе четѣ-
 цїле шї пѣмѣнтѣла де пїн преѣрѣла лор

а локѣре ан депѣртаре маї маре де ла
 Дѣнѣрѣ ша а локѣре ан депѣртаре маї
 мїкѣ, тѣс паралел кѣ Дѣнѣрѣ прїн тоа-
 тѣ лѣнѣмѣ Дачїї, анчепѣнѣ де ла Пе-
 троварадїн ан Ынгарїа пѣнѣ ла поарта
 де фер дѣпѣл, іарѣ де аїчѣ сїмпѣл прїн
 Βαλαχία шї Молдавіа, тѣче Прѣтѣла не ла
 сатѣла нѣмїт а лѣ Траїан пѣнѣ ла Дон,
 адѣнк дѣпре мѣртѣрїїсїрѣ лѣ Кантїмїр
 песте доїспреѣече коці, шї кѣ лѣ пѣтѣт
 фї анкѣ маї адѣнк шї лат кѣнѣ сѣл фѣ-
 кѣт де Романї, ка ѣн ансѣмнат пропїнакѣ
 скѣтїторїѣ колонїїлор Романе ан контѣр
 анкѣрїїїї варѣварїлор. Пре ачест вал ѣа
 нѣмек Ромѣнїї пѣнѣ астѣзї Траїан сѣх
 Троїан шї дрѣмѣла лѣ Траїан, сокотїт дѣ
 пре ѣнїї сѣ фїе сѣлѣїт шї дрѣпт ѣн дрѣм
 мїлітар, дѣпре а кѣрѣїа дїреѣїе сѣ ан-
 дрѣпта тѣктѣрїле лѣгїсанелор, експѣдїнѣ
 дела о четатѣ ла алта не рѣпеле Дѣнѣрїї.

NB. Рѣїнеїле шї четѣцїле ан фїнѣз
 де іаста парте де Дѣнѣре кѣм сѣнт Тї-
 гїнѣ, (Бендерїѣл) четатѣ алѣз (Alba Ju-
 lia сѣх Mon Castrum, Акерманѣл) Кї-
 ліа, Achilea сѣх Λυχοστομον, Сїмїѣла (С-
 маїлѣл) Карталѣла (Quartalus) Ренїї, Браї-
 ла, Цѣрѣла, шї Тѣрнѣла каре фортереїе ам
 осекїте тїмѣрїї ан ѣрма лѣ Дѣрїан сѣл
 окѣнат де дрѣмеле Романе прекѣм ан зї-
 леле лѣ Ісѣтїнїан, доведек кѣ нїчї одїнї-
 оарѣ Дачїа Траїанѣ нѣ сѣл дѣнѣрѣтат де
 колонїї Романе, прекѣм сѣл пѣрѣт ѣнора
 дїн Історїї.

Ва ѣрма.